

Магістр 1 року навчання
 фінансового факультету ХНЕУ

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКУ

Анотація. Подано й узагальнено сучасні підходи щодо визначення сутності поняття "власний капітал банку". Запропоновано визначення сутності процесу управління формуванням власного капіталу банку на основі синтезу понять "управління" та "власний капітал банку".

Аннотация. Представлены и обобщены современные подходы к определению сущности понятия "собственный капитал банка". Предложено определение сущности процесса управления формированием собственного капитала банка на основе синтеза понятий "управление" и "собственный капитал банка".

Annotation. This article presents and summarizes the up-to-date approaches to the definition of "equity capital of the bank". A definition of the equity capital bank management has been proposed basing on the synthesis of "management" and "equity capital of the bank" concepts.

Ключові слова: власний капітал, залучені кошти, управління, управління формуванням власного капіталу.

Надійна банківська система – це одна з найважливіших умов забезпечення фінансової стабільності та сталого економічного розвитку України. В умовах загострення конкуренції на вітчизняному ринку банківських послуг важливого значення набувають питання розробки ефективної ресурсної політики банків, а саме заходів, спрямованих на формування власного капіталу. Від розміру та структури власного капіталу багато в чому залежать фінансові результати діяльності банку, можливості збільшення вкладень в економіку країни і розширення спектру послуг, що надаються клієнтам банку. Тому проблеми розробки ефективної моделі управління формуванням власного капіталу банку залишаються надзвичайно актуальними для банківських установ України.

Дослідженню окремих проблем управління власним капіталом банку присвячено багато праць вчених-економістів. Вагомий внесок у дослідження цього питання зробили такі вчені, як: Алексєнко М. Д., Бондаренко В. В., Вовканич А. І., Е. Дж. Долан, К. Дж. Кемпбелл, Коваль С. Л., Лаврушин О. І., Ф. Мишкін, Мороз А. М., П. Роуз, Савлук М. І.

У той же час в умовах змін, що відбуваються в економіці України, недостатньо дослідженими і висвітленими є питання визначення сутності власного капіталу банківських установ. Крім того, на сьогодні не існує єдиного підходу щодо трактування сутності поняття "управління формуванням власного капіталу банку".

Метою статті є проведення комплексного та всебічного аналізу сутності власного капіталу банківських установ, а також визначення сутності поняття "управління формуванням власного капіталу банку".

Формування власної капітальної бази є необхідною умовою майбутньої діяльності банку. Тому одна з найсерйозніших проблем, що постають перед менеджментом банку, полягає у залученні та підтримці достатнього обсягу власного капіталу.

Слід зауважити, що в економічній літературі не існують єдиного підходу до визначення сутності банківського власного капіталу. Деякі вчені ототожнюють власний капітал банку та власні кошти банку. Тому для визначення поняття "власний капітал банку" слід порівняти думки відомих науковців за допомогою методу аналізу наукових джерел (таблиця).

Таблиця

Термінологічний аналіз поняття "власний капітал банку"

Автор або джерело	Наукова думка	Ключові слова
ЗУ "Про банки і банківську діяльність" [1]	Залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань	Активи, зобов'язання
О. Лаврушин [2, с. 72]	Усі пасиви, утворені у процесі внутрішньої діяльності банку	Пасиви
В. Бондаренко [3]	Величина, що включає статті власних коштів і деякі статті залучених коштів, наприклад, субординований борг, що за своїм економічним змістом можуть виконувати функції капіталу банку	Власні кошти, залучені кошти, субординований борг
С. Коваль [4]	Власні і прирівняні до них кошти, котрими володіє, користується та розпоряджається банк для забезпечення ефективної банківської діяльності	Власні та прирівняні до них кошти

М. Алексеєнко [5]	Грошові кошти і виражена у грошовій формі частина майна, які належать його власникам, забезпечують економічну самостійність і фінансову стійкість банку, використовуються для здійснення банківських операцій та надання послуг з метою одержання прибутку	Грошові кошти, виражена у грошовій формі частина майна
П. Роуз [6, с. 710]	Кошти, які внесені до банку його вкладниками і складаються в основному з акціонерного капіталу, резервів і нерозподіленого прибутку	Акціонерний капітал, резерви, нерозподілений прибуток
А. Мороз, М. Савлук [7]	Резервний та статутний фонди та нерозподілений прибуток	Статутний фонд, резерви, прибуток
А. Вовканич [8, с. 159]	Різні фонди, створювані банком для забезпечення його фінансової стійкості, комерційної і господарської діяльності, а також отриманий прибуток за результатами діяльності	Фонди, прибуток
Ф. Мишкін, Е. Дж. Долан, К. Дж. Кемпбелл [9, с. 64, 85, 258]	Різниця між банківськими активами і зобов'язаннями становить реальну величину власного капіталу банку, подану у формі акцій	Активи, зобов'язання

Аналіз економічної літератури, поданий у таблиці, дав змогу дійти висновку, що всі зазначені вчені мають спільну думку про те, що в складі власного капіталу банку повинні міститися власні кошти, створені за рахунок коштів власників банку, та прибуток, отриманий у процесі діяльності банку. Розбіжність думок авторів полягає в тому, варто чи ні включати до складу власного капіталу деякі залучені кошти, наприклад, субординований борг.

Отже, узагальнюючи думки вчених, можна трактувати власний капітал банку як сукупність фондів, створюваних засновниками банку, прибутку, отриманого в результаті діяльності банку, та величини деяких залучених коштів, що за своїм економічним змістом можуть виконувати функції капіталу банку.

Дослідження сутності механізму управління формуванням власного капіталу слід розпочинати з дослідження теоретичних засад поняття управління.

Серед науковців існує кілька підходів до визначення суті поняття "управління". Тому доцільно зробити порівняльний аналіз підходів до визначення цього поняття.

Технічний підхід акцентує увагу на управлінні операціями, тобто на технічному боці виробничого процесу [10].

Мотиваційний підхід базується на управлінні трудовими ресурсами, віддаючи пріоритет психологічним факторам, мотивації працівників і стимулюванню їх до діяльності [11].

Системний підхід розглядає управління як діяльність об'єднаних суб'єктів управління, що спрямована на досягнення певної мети, шляхом виконання певних функцій, із застосуванням відповідних методів та дотриманням принципів управління [10].

Проаналізувавши підходи, можна дійти висновку, що найбільш повно зміст поняття "управління" характеризує саме системний підхід. Отже, процес управління – це діяльність об'єднаних суб'єктів управління, спрямована на досягнення певної мети, шляхом виконання певних функцій, із застосуванням відповідних методів та дотриманням принципів управління [11].

Дослідження сутності понять "власний капітал банку" та "управління" дозволяє вивести інтегральне трактування поняття "управління власним капіталом банку". Більш наочно це представлено на рисунку.

Таким чином, згідно з рисунком вирішено трактувати управління власним капіталом банку як процес формування оптимальної структури його пасивів за допомогою використання певних методів з урахуванням мети створення та місця банку на ринку банківських послуг.

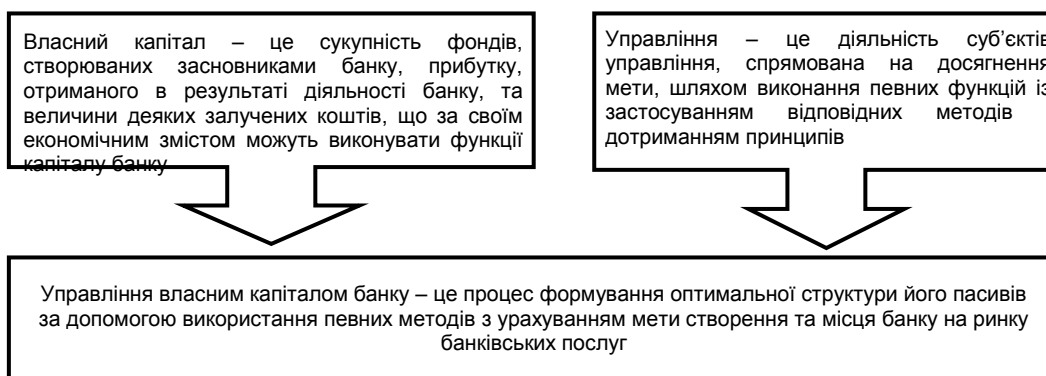

Рис. Підходи до визначення сутності поняття "управління"
(розроблено автором за роботами [11; 12])

Отже, можна зробити висновок, що власний капітал відіграє в діяльності банківських установ важливу роль, бо саме від його стану та структури багато в чому залежить успішність банківської діяльності та розвиток банківської системи України в цілому.

Трактування власного капіталу банку визначається специфікою діяльності банківських установ, які, з одного боку, виступають як фінансові інститути, що беруть участь у перерозподілі фінансових ресурсів, а з іншого – як суб'єкти господарювання, які використовують фінансові ресурси у своїй діяльності. Автор пропонує власний капітал

банку як сукупність фондів, створюваних засновниками банку, прибутку, отриманого в результаті діяльності банку, та величини деяких залучених коштів, що за своїм економічним змістом можуть виконувати функції капіталу банку.

Ефективність функціонування банку залежить від ефективності процесу управління формуванням власним капіталом банку. На думку автора, слід трактувати управління власним капіталом банку як процес формування оптимальної структури його пасивів за допомогою використання певних методів з урахуванням мети створення та місця банку на ринку банківських послуг.

Ефективне управління формуванням власного капіталу банку є запорукою активізації його підприємницької діяльності, зміцнення фінансового стану, підвищення довіри економічних агентів до установ банківської системи і розширення кредитної підтримки розвитку реального сектору економіки.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що були узагальнені концепції відомих авторів щодо визначення поняття "власний капітал банку". Крім того, за допомогою синтезу понять "управління" та "власний капітал банку" було запропоновано трактування поняття "управління формуванням власного капіталу банку".

Перспектива подальших розробок у цьому напрямі може бути спрямована на дослідження складових механізму процесу управління формуванням власного капіталу банку.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що основні висновки та отримані результати можуть бути застосовані при розробці механізму управління формуванням власного капіталу банківськими установами України.

Наук. керівн. Кондусова Л. Ф.

Література: 1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 2. Банковское дело : учебник / под ред. О. И. Лаврушина. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 672 с. 3. Бондаренко В. В. Управление формированием собственного капитала банка : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит" / В. В. Бондаренко. – К., 2007. – 22 с. 4. Коваль С. Л. Власний капітал у системі фінансових ресурсів банку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит" / С. Л. Коваль. – Тернопіль, 2007. – 22 с. 5. Алексєєнко М. Д. Капітал банку: питання теорії і практики : монографія / М. Д. Алексєєнко. – К. : КНЕУ, 2002. – С. 276–277. 6. Роуз П. С. Банковский менеджмент / П. С. Роуз ; пер. с англ. 2-го изд. – М. : Дело Лтд, 1995. – 768 с. 7. Гроші та кредит : підручник / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін. ; за заг. ред. М. І. Савлука. – К. : КНЕУ, 2001. – 602 с. 8. Вовканич А. І. Особливості формування ресурсів комерційних банків / А. І. Вовканич // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2010. – № 2(8). – С. 157–164. 9. Долан Э. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э. Дж. Долан ; пер. с англ. В. Лукашевича и др. ; под общ. ред. В. Лукашевича, М. Ярцева. – СПб. : Санкт-Петербург оркестр, 2009. – 496 с. 10. Нечалюк Л. І. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент / Л. І. Нечалюк, Н. О. Телеш. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 348 с. 11. Шегда А. В. Менеджмент : навч. посібн. / А. В. Шегда. – К. : Знання, 2002 – 583 с.